

Morgonbris

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

N:r 11. November.

16:de årg. 1920.

HJALMAR BRANTING.

Den 23 november är en stor dag i den svenska arbetarrörelsens historia och den dagen har även lika stor betydelse i allmän svensk politik. Då fyller nämligen vår partihövding Hjalmar Branting 60 år och att han den dagen kommer att hyllas som aldrig förr någon svensk partiledare kan tagas för alldeles avgjort.

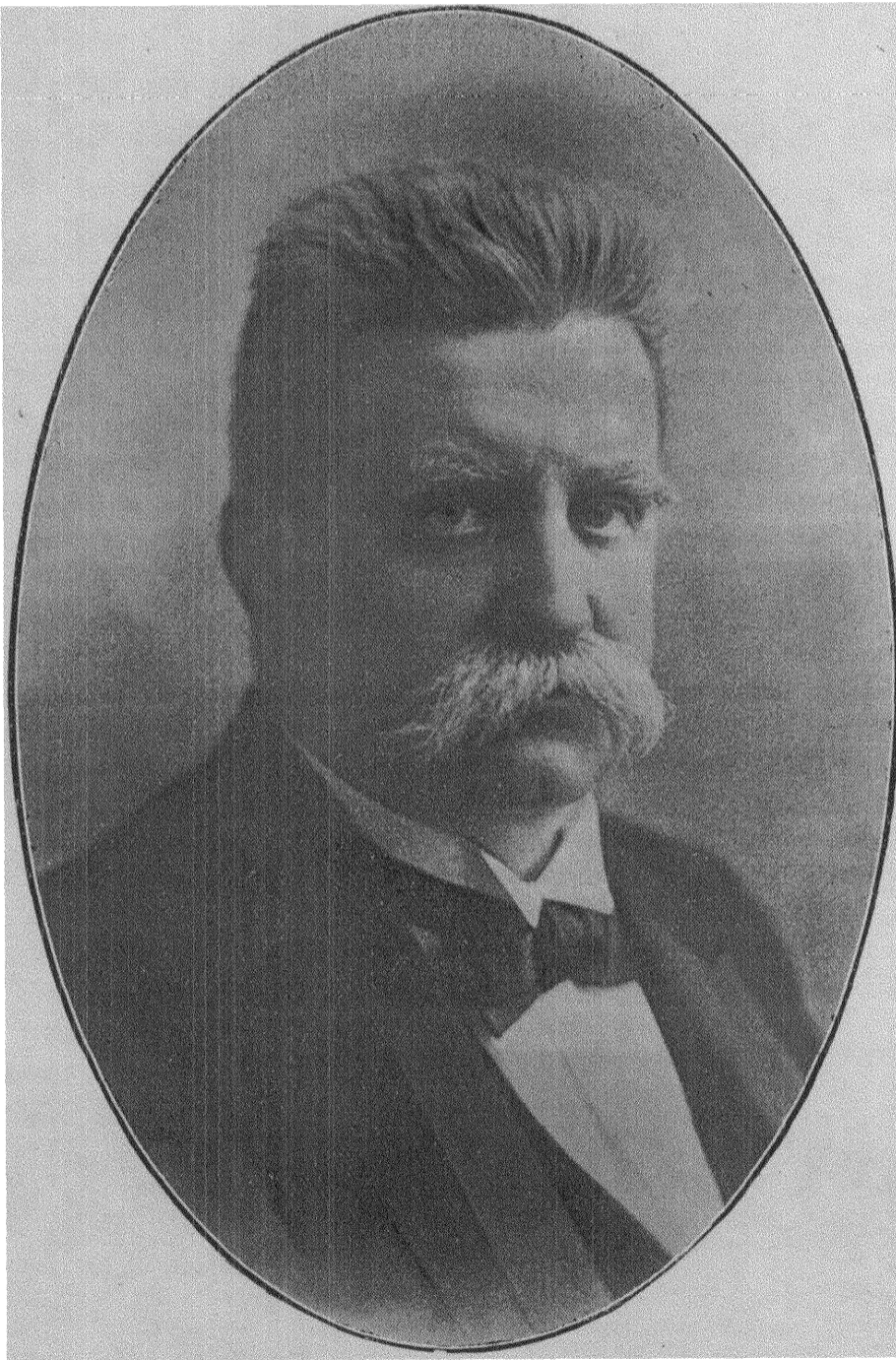
Att här i vår tidning söka ge en utförlig bild av Hjalmar Brantings enorma arbete för arbetarklassens frigörelse och för framstegsarbetet i vårt land är icke möjligt.

Hjalmar Branting är redan en person av imponerande gestalt i svensk historia och där först skall hans gärning få sin monumentala ärestod. Att stå i spetsen för en stor folk rörelse som vår med alla en massrörelsens avarter och felgrepp är sannerligen ingen sinekur.

Endast en starkt utpräglad rättskänsla, en övertygad och genom ingående studier fördjupad åskådning om socialismens oemotståndliga seger och en verklig kärlek till denna rörelsens uppgifter

kan hos en högt begåvad man uppehålla tro och arbetsvilja under ständigt stridsfyllda år. Ty trots skymfliga smådelser från de "radikala" och insinua-

tioner och ständig hets från direkta motståndargrupper har Hjalmar Branting, oberörd som den svenska granit-

60 år den 23 november.

klippan, trotsat stormarna kring sitt namn och länkat händelserna efter de linjer, som han utformat. Hjalmar Branting, mannen med det

oändliga tålmodet och den framsynta blicken, som med fast vilja och smidig klokhet vid utomordentliga tillfällen kan samla trådarna och leda massorna till enig och stark samverkan visar sig just däruti vara den borne folkhövdningen.

Men icke endast som en av Nordens främste statsmän har Hjalmar Branting vunnit rykte och erkännande. Han är även en internationell personlighet av stor auktoritet och betydelse och hans stora insatser för freden och för Nationernas förbund komma alldeles säkert att leda till ovärderliga framsteg för utvecklingen och för fredens bevarande.

Tider komma säkerligen, då vårt parti får kämpa hårda strider för att befästa vad som vunnits och genomföra närmast liggande stora uppgifter. Då som alltid förr får Hjalmar Branting taga emot de första anfallen. Men han kan göra det i känslan av att äga förtroende och tillit.

Morgonbris vill med dessa enkla ord endast giva ett hjärtligt

tack från svenska arbetarkvinnor för Hjalmar Brantings livsverk för vår klass frigörelse. R. G-n.

Klubbarna och agitationsarbetet.

Nu när löven falla och solens strålar bli allt mattare, förstå vi, att höst och vinter ganska snart skola köra oss inomhus för en lång tid framåt, och då gäller det att med intellektuellt arbete och fostrande förströelser väl utnyttja de långa kvällarna.

Detta gäller för individen, men i lika hög grad för våra föreningar.

Den mest betydelsefulla av alla sammanlutningar, vi f. n. ha här i landet, är de socialdemokratiska kvinnornas. Det är många och betydelsefulla uppgifter en dylik förening har sig förelagd, men det är, i synnerhet ett par som jag skall i detta sammanhang peka på. Politiken har i alla tider spelat en stor roll i staters och folks historia, dock kanske aldrig en viktigare än just nu, när vi äro i färd med att återuppbygga en delvis sönderfallen värld. Kunna vi inte nu framskapa en ny anda och nya, mera humana metoder i det nationella och internationella politiska livet, är nog det mål vi längta efter: ett mera förverkligat, allmänt mänskligt broderskap, ännu ofantligt långt avlägset. Då Socialdemokratiska Kvinnoförbundet är den enda organisation här i landet, som sysslar med politik för den stora massan av Sverges kvinnor, bör den alltså bli föremål för varje tänkande kvinnas intresse och medverkan. Och än mer förstå vi denna organisations betydelse, när vi veta, att det närmaste året kommer att med all sannolikhet bli det betydelsefullaste Sverges kvinnor någonsin upplevat.

Om vi nästa år få vår politiska medborgarrätt genomförd i praktiken, kommer den socialdemokratiska rörelsen att gå framåt, stå still eller falla tillbaka, helt och hållet beroende på vårt ställningstagande. Framtidens generationer komma aldrig att förlåta oss om vi nu, när vi ha en chans, genom liknöjdhet, själviskhet eller okunnighet hämma i stället för främja utvecklingens hjul. Det är med tanke härför, som jag anser att förbundets och kvinnoklubbarnas förnämsta uppgift är upplysnings- och agitationsarbetet. På kongresserna, när representanter från hela landet äro samlade, borde organiserandet av detta arbete diskuteras både först och sist — nya synpunkter kunde då framkomma, ny entusiasm att förverkliga dessa upptändas — men, då sista kongressen inte fick en minuts tid härför, återstår ju endast att i Morgonbris diskutera saken. För min del vill jag här framlägga några tankar och erfarenheter från föredragsresor å skilda trakter, i förhoppning att andra talarinnor göra detsamma.

Genomgående reseturnéer ha både sina för- och nackdelar, men de äro nog de f. n. enda möjliga, med det ringa antal talare och talarinnor vårt parti förfogar över. Hade man tillräckligt

med arbetskrafter, som voro villiga att offra alla lördagar och söndagar för föredrag, skulle det nog vara bäst att låta klubbarna själva anordna sina möten och fester, när de funno tiden lämplig, men då vi inte detta ha och då kanske även klubbarna, om de lämnas för mycket i fred slöa till, få vi nog ännu räkna med de genomgående och detta inte minst från ekonomisk synpunkt. Och varför skulle inte detta billiga system bli givande och effektivt, om alla parter förstå sin sak? Men därpå hänger det också.

Om vi förutsätta att vi helst skulle vilja anlita kvinnliga talare inom speciellt kvinnoagitationen, bör förbundsstyrelsen, så snart talarinnor engagerats, anhålla om partistyrelsens medverkan för att inom varje arbetarekommun väcka intresset för upplysningsarbete bland sin ords kvinnor. På de platser, där inte klubbar finnas, böra kommunerna anordna mötena och om möjligt bilda klubbar. Men, oavsett om det finns klubb eller ej, om det finns utsikt att få en till stånd eller ej, bör varje arbetarekommun sätta till alla krafter för arbetet bland kvinnorna just nu, av skäl som jag ovan sagt.

Där det redan finns klubbar — men det är ju tyvärr på mycket få platser — är saken enklare, dock bör varje klubb stå i ivrigt samarbete med kommunerna. Samarbete mellan dessa är nödvändigt om vi vilja se både män och kvinnor på mötena. För både kommuner och klubbar är förarbetet det viktigaste. Ett illa skött förarbete har nog varit orsaken till det kläna resultatet av reseturnéerna. Gör detta målmedvetet och klokt och jag är viss om att vi alla skola bli nöjda med resultatet.

Huvudsaken för en talare är att ha någon att tala till. Om en talare är aldrig så skicklig och övertygande, vad kan han uträtta om han har en tom sal. Om man bara har folk omkring sig är det inte så svårt att komma till tals med dem och de ta mycket ofta skäl och låta sig övertygas, det värsta är att inte nå dem. På ena eller andra sättet måste klubbar och kommuner samla lokalerna fulla av folk, sen kommer talarrens uppgift.

Fester i samband med föredrag äro mycket lämpliga. Tillställningens glada och lättsmälta nummer locka publiken, sedan skall denna s. a. s. överrumplas av föredraget.

Och fester böra inte bära sig enbart under lördags- och söndagskvällar, en trevlig fest lockar folk vilken dag som helst i veckan om det inte blir för sent på kvällarna.

Ett par veckor innan talare kommer böra stora, välformulerade affischer — tillsända från förbundsstyrelsen, som bör behandla denna viktiga fråga myc-

ket omsorgsfullt — ifyllas och uppsättas, inte bara på ett ställe, utan på dusintals. Sätt upp nya om de rivs ner eller bli våta. Sälj biljetter under hand till vänner och — ovänner samt agitera, agitera tidigt och sent. Var inte rädd för att reklamera för festens medverkande krafter om de, som de naturligtvis böra vara, äro goda.

I utlandet, särskilt i Amerika, kan man konsten att göra sina varor kända. Vi böra betrakta våra åsikter och dess talesmän som de prima varor, vi önska att alla skola få förmånen att komma i besittning av.

Men vi böra inte kalla våra möten för agitationsmöten, när många stöta sig på ordet, utan upplysningsmöte, fest, föredrag, föreläsning etc. Kan talaren anordna föredraget i samband med skioptikonbilder böra lokaler med skioptikon anskaffas och blir detta givetvis mycket dragande.

Lokalfrågan spelar en mycket stor roll. De bästa och lämpligaste lokalerna, åtminstone ute på landsbygden, är skolsalarna. Skolorna äro hela kommunens egendom och de böra vara centralhärden för bildning och fostran, inte bara för de små innevånarna, utan även för de stora. Därför böra lärare och andra för folkupplysning intresserade särskilt tillskrivas och inbjudas samt ombedjas medverka med musik, sång, recitation, uppläsning o. d.

På de orter där inte skolorna utlämnas till befolkningens nytta och trevnad, böra våra representanter i fullmäktige skyndsamt åstadkomma detta. Därmed skulle den svårlösta lokalfrågan vara löst, och det är naturligtvis en kortsynthet utan like, att vi tillåta några få av kommunens medlemmar att bestämma över och för de övriga innevånarna stänga de lokaler, som med rätta tillhöra alla utan undantag. Att vi alla göra en ära i att väl vårda dem och uppföra oss hyfsat och anständigt både inom och utom dem, bör vara en oskriven lag.

Vid alla möten och fester böra kvinnorna pynta med blommor, grönt och dukar.

Detta verkar så otroligt gott på både publik och talare, ja, inger verklig feststämning. När klubbarna stå som anordnare böra dessa ordna enskilda möten efter det offentliga, för att talaren skall få tillfälle tala enskilt med medl. om kanske mera enskilda saker, samt även för att ge nya intresserade tillfälle att omedelbart ansluta sig.

Ett större antal Morgonbris bör rekvireras och försäljas. Detta är ytterst viktigt emedan den talar sitt språk efteråt, när festen är slut. Ett energiskt arbete för tidningens försäljning bör kunna fördubbla dennas upplaga samt till hälften betala om kostnader för turnéerna.

Ja, detta är några av de punkter jag velat framhålla och hoppas jag innerligt att det verkar uppiggande på våra

Svar på tal.

Valen gingo illa för socialisterna, och vi kunna inte annat än sörja och taga nya tag.

På vad beror motgången? På rädsla för socialiseringen, på djupt och sakligt grundade skäl, som talade mot socialisterna?

Förlåt, att undertecknad har så litet respekt för vad som bestämmer genomsnittsröstarens åsikter, att jag svarar nej. I stället tror jag, att det till största delen är det s. k. käringpratet, från vilket kön det nu än kommer, som gett utslaget.

Låt oss taga några "klipp" ur detta "prat", som skaffar tusenden deras åsikter i politiska frågor.

"Den nya överklassen, vilken är det numera? Jo, det är arbetarna. De sitta inne med tillgångarna! Sexton-åringar ha löner som läroverksadjunkter för att inte tala om de något äldre arbetarna. Det är verkligen generalslöner! Man kan lätt märka, att det är så — — —". Och så kommer hela ramsan om arbetarhustrurnas biffstekar och konservköp, kaffedrickning och biografbesök, med ett ord, den visan vi kunna utantill och så väl kunna, om inte motsäga, så försvara och förklara och förminska.

Men vi fortsätta med referaten: "Se på teatrarna! Vilka sitta på parketten och första raden? — Jo, arbetare!"

Här skulle man ju kunna svara: Ja, om de nu i allmänhet gjorde det, vilket betvivlas, så upprör det mig inte alls. Däremot upprör det mig, att en fint bildad läroverksadjunkt med intresse för konsten inte kan sitta där — på grund av att han också, såväl som somliga arbetare, har för liten lön.

Detta är bara en liten provbit på vad som bestämt väljare både utom — och kanske också inom våra led.

Låt oss "klippa" vidare. "Åttatimarsdagen! Jo, det är en snygg inrättning! Här tiggade de, arbetarna, att få "arbeta över". De begära inte bättre än att få slippa tvånget. Det

medlemmar. Och så friskt till verket för vinterns arbete!

Glöm ej, att friskt mod, arbete och entusiasm, tillsammans med en bergfast tro på makten och värdet av våra ideal, kunna uträtta underverk. Vintern måste fördubbla antalet av våra klubbar samt tiodubbla medlemsantalet. Men framförallt måste vi förmå bringa hela vårt svenska folk till att förstå värdet av socialismen i framtidens kulturarbete. Många länders folk vänta stora ting från Norden i dessa dagar. Må de inte vänta förgäves!

Nelly Thüring.

ohyggliga tvånget, som nu alla förstånndiga (obs. uttrycket!) arbetare för länge insett vara orättfärdigt. Men stackare, de sitta så djupt i det, att de inte utan att riskera svält och elände kunna komma ur det!" — Man skulle kunna hålla på i denna stil ännu en god stund för att till sist avsluta med klippet:

"Vad ha socialisterna egentligen uträttat här i landet, som inte hyggliga människor kunnat skaffa arbetarna ändå? — Inte ett dugg. Bara gjort arbetarna lata och arbetsovilliga och därigenom äventyrat hela samhällets väl."

Ingen lär kunna påstå, att inte dessa utdrag ur det allmänna resonemanget ej äro sanningsenligt refererade.

Men arbetarkvinnor! Sätt då spjårn mot vad som är förtal och förvrängning av sanningen i dessa angrepp mot arbetarrörelsen och socialdemokratien! Och gör det med saklighet och nakna fakta! Till exempel detta om arbetslöner! Det behövs bara att en högerman får fatt på en pojke, väl avlönad. Han baxnar över veckoavlönningens storlek — och är han av den vanligt dödliga typen (ty vi ska' inte glömma, att så döma människor inom alla partier), så är hans mening klar: Arbetarna ha oanständigt höga löner. — Får man nu höra ett sådant resonemang, så måste man svara och inte tåga. Men för att kunna svara måste man veta något. Tag i kvinnoklubbarna reda på fakta ifråga om arbetslöner! Från socialstyrelsen kan man få veta sådant. Och det är roligt att studera en sak, som tjänar ens övertygelse.

På klubbafnarna gör man ofta en hel del betydelselösa saker. Ägna några aftnar åt studier, åt att skaffa en "katekes" med svar på invändningar av den ovan beskrivna arten.

Vidare: Tag reda på vad socialistisk opinion, genom agitation och upplysningsarbete, och vad socialistisk lagstiftning verkligen uträttat i vårt land. — Det är ingen skam att lära av andra att svara, när ens övertygelse och den sak man älskar blir angripen. Och det borde vi i all vänskap lära oss av varandra i kvinnoklubbarna.

Det är ingen mening i att agitera offentligt eller kämpa offentligt, om man i privatlivet man och man emellan ständigt lider nederlag.

Och det vet var och en, som varit med litet i livet, att det är pratet, det sipprande smygande man och man emellan, som bestämmer en saks öde. Så ock vår rörelses!

Alltså: Vi ska lära oss ge svar på tal! Och ett sakligt svar, som med sina nyktra fakta förlamar skvallret!

Sigrid Gillner.

Jenny Lind.

Jenny Linds namn framkallar för tanken en kvinna, som älskades av alla, som kände henne, och som kanske mer än någon annan spritt det svenska namnet och gjort Sverige känt av hela den civiliserade världen. Hennes livs-saga borde bliva känd av alla, ty den bär ett lysande vittnesbörd om den oöverbinnerliga styrka med vilken en ren och energisk själ gör sig till herre över omständigheterna, hur hårda och vidriga de än må vara.

Hon föddes i Stockholm den 6 okt. 1820 av fattiga föräldrar. Fadern bidrog föga till familjens underhåll, så att hela den praktiska hushållningen måste överlämnas åt modern. Hon hade startat en liten flickskola vid tiden för Jennys födelse och ur stånd att sköta både barnet och skolan, lämnade hon Jenny till en familj, som bodde utanför Stockholm, där hon förblev de 4 första åren av sitt liv. Sedan kom hon under sin mormors ledning och denna upptäckte hennes musikaliska anlag när Jenny var 4 år gammal. Från sitt 6:e år sjöng hon ständigt, isynnerhet för en katt hon fått, som hon älskade; och när hon satt i fönstret och sjöng, stannade de förbigående för att lyssna.

Hon var inte mer än 10 år, när hon antogs som elev vid Operan. Såväl hennes sång som hennes dramatiska anlag väckte hennes lärares beundran. När hon vid 17 års ålder första gången uppträdde på Operan, vann hon oöverträffade triumfer. Efter den aftonens uppträdande visste hon, vad hon kunde, vad hon var och vad hon skulle göra här på jorden. Hon fick sikte på målet. Ty för hennes djupgående livs-åskådning var upptäckten av en begåvning detsamma som upptäckten av en levnadsuppgift.

Året därefter flyttade Jenny till den ryktbare kompositören A. F. Lindblad; hon fann i hemmet ingen sympati eller förståelse, och moderns lynne var dessutom mycket svårt. Hos Lindblad lärde hon känna Erik Gustav Geijer, som omfattade henne med det varmaste intresse; för henne skrev han visor, både ord och musik, och hans uppskattning hade en djup inverkan på henne. Det var på hans ihärdiga yrkande som hon förmåddes uppsöka en vidsträcktare verkningskrets.

1840 erbjöds hon nytt engagement av k. teaterdirektionen men avlog det, emedan hon bestämt sig för att studera i Paris. Hon sjöng där i 10 månader för Europas bästa sånglärare, och hennes röst vann då först det välljud och den klang, som sedan blev enastående hos henne. När hon kom åter till Stockholm för att börja sitt arbete vid Operan, skaffade hon sina föräldrar ett hem på landet och fick deras tillåtelse att överflytta deras förmynderskap på en högt betrodd man, Henrik

Munthe. Hon gjorde så slut på de husliga sorger, som förmörkat hennes ungdomsdagar och frigjorde sin naturliga kärlek till modern, genom att befria den från den störande sammanstötningen av oförenliga viljor; hon skaffade sig även vad hon mest av allt behövde, ett fast och säkert personligt inflytande. Hon behövde någon i sin närhet, som kunde försäkra henne att hennes tro på godheten icke bedragit henne. Detta var vad hennes hem hade underlåtit att ge henne och denna förlust kunde aldrig helt gottgöras.

Efter två års vistelse i Sverge kallades hon till Berlin, och därifrån ombads hon komma till England. Den första ton hon sjöng i Berlin beseglade hennes öde. Det blev sedan aldrig möjligt för henne att draga sig tillbaka; de strida strömdragen förde henne ut på allt djupare vatten. Alla beundrade hennes härliga stämma men än mer den underbara förklaring som, när hon sjöng, spred sig över hela hennes ansikte och gestalt och upplyste den med hennes snilles hela glöd och ädelhet. Och de som hört henne en gång glömde henne aldrig.

Redan nu började hon utöva den storartade hjälpsamhet och välgörenhet, som inte slutade förrän med hennes död, fastän de donationer hon förordnade i sitt testamente ännu skänka unga, fattiga studenter och musikidkare ett välsignelserikt stöd i kampen för deras utveckling, och hennes hjälpsamhet slutade sålunda ej med hennes bortgång. Samma förhållande är det med de summor hon sjöng ihop för att lämna till vanvårdade barns räddning — hon räddade och räddar än i dag mångt barn från brottets väg genom den hjälp hon då gav. Och det är rörande, att, under det hon ger bort allt hon kan undvara, fastän hon länge längtat att få se Italiens skönheter, hon även sätter den unge studenten, sin vän Josephson, i stånd att i Italien fullfölja sina studier med de pengar hon förut förtjänat och samlat. Men hon kände, att hon gjorde icke blott honom, utan konsten, en god gärning, och för henne gick alltid denna hänsyn över alla andra.

Som ett bevis på den trollmakt hennes sång utövade kan omtalas, att när hon på Berlineroperan under Mendelssohns anförande på repetitionen sjöng en aria ur Euryanthe, körens och orkesterns medlemmar blevo så förtjusta i hennes sätt att sjunga, att de glömde räkna takterna och Mendelssohn lät sin taktpinne falla under en löjlig tystnad, som vid ett annat tillfälle skulle ha gjort honom ursinnig, fastän han nu, som alla de andra, instämde i det allmänna skrattet.

Hur lysande hennes triumfer än voro på scenen representerade de dock icke hennes konstnärsliv i det hela. Hur hög den ståndpunkt än var, till vilken hon bragte den dramatiska sångens ideella utveckling, och hur stort hennes

verk än var på detta fält, det var dock icke här hon vann människornas hjärtan; den länge bestående kärleken vann hon i konsertsalen och i oratoriet. Det var genom Elias och Messias, Mendelssohns och Lindblads sånger och de svenska folkvisorna, som hon sjöng sig in i sin tids hjärta.

När hon efter en längre tid återkom till Stockholm för att ha recetter för åtskilliga välgörenhetsinrättningar, gav hon hela sin inkomst till en uppfostringsanstalt för medellösa barn, som hon ville skydda för några av de frestelser och faror hon själv varit utsatt för. Hennes egen erfarenhet, hennes egen historia utgjorde inslaget i den handling hon beslutat utföra. Och hon var fast övertygad om bildningens nödvändighet för en konstnärlig utveckling. Många voro de vänner, föreningar och kamrater, som hon skänkte penningssummor till under denna sin vistelse i Sverge.

I England var hennes frikostighet lika storartad. Sjukhus för barn, för bröstsjuka, barnhem, fattiga studerande och musiker, alla fingo de av henne stora summor, vars räntor räckte till underhåll av anstalterna och till stipendier åt de unga. Hon gav ett lysande bevis på sin anspråkslöshet, då hon gav två summor på 50,000 kr. vardera till universiteten i Uppsala och Lund, som skulle användas till stipendier för fattiga studenter. Vid Uppsalastipendiet fäste hon Geijers, vid Lundastipendiet Tegnérns namn, således ej sitt eget.

Under sin turné i Amerika åtföljdes hon av en ackompanjator mr Otto Goldschmidt, lärjunge till Mendelssohn, och i besittning av något av sin store mästares musikaliska ande. Hon fann detta och i det äktenskap hon ingick med honom fann hon allt vad hennes hjärta behövde och älskade. Och därefter tillhörde hon inte längre allmänheten, hon hade funnit det som hon hela sitt liv längtat efter, ett lugnt och harmoniskt hemliv. Hon såg barn och barnbarn växa upp omkring sig, och aldrig saknade hon sin sceniska bana med dess lysande triumfer. Det finns få levnadsbanor, som kunna tälja en mer gripande saga om en hastig och lysande färd från mörker till triumf, från fattigdom och nöd till ärans glans. När vi se hennes liv förstå vi, att det finns ett slag av jämlikhet, som vi ej kunna hoppas få se förverkligat, och det är snillets, begåvningsens, anlagens.

Hon dog i England 1887 och hennes bild finnes uppsatt i Westminster Abbey, det tempel, som invigts åt Englands största snillen och mest framstående män, och där ingen utlänning, utom Händel, förunnats en viloplats, förrän Jenny Linds stoft fördes dit. Ännu ett bevis på, att det ej var för sin musikaliska begåvning, som en så omusikalisk nation aldrig fullt kunde

Ålderdomshem.

Den 31 januari 1919 bemyndigade k. m:t chefen för civildepartementet att utse sex sakkunniga för att under ledning av statens fattigvårdsinspektör och i samråd med fattigvårdsinspektionens sakkunnige arkitekt beträffande fattigvårdsbyggnader utreda frågan om normalritningar för ålderdomshem m. m.

Dessa sakkunniga hava för någon tid sedan till regeringen överlämnat sex förslag till ålderdomshem med plats för respektive 10, 15, 20, 25, 33 och 45 pensionärer.

De sakkunniga hava i sitt arbete i främsta rummet åsyftat att skapa goda hem för de oförvitliga, av fattigvården understödda personer, vilka, ehuru icke arbetsföra, ännu hava sina kropps- och själskrafter i jämförelsevis gott behåll och därför kunna göra anspråk på och även sätta värde på att få framleva sina återstående dagar i lugn och ro. För detta ändamål böra de mera svårhanterliga elementen avlägsnas till arbetshem, de abnorma och mera stadigvarande sjuka vårdas å för dem avsedda specialanstalter samt barnen utackorderas i lämpliga enskilda hem eller fostras i barnhem. Det nu vanligen tillämpade systemet med de mest skilda slag av understödstagare hopade i en och samma anstalt bör sålunda upphöra.

Kommunerna hava som bekant genom den nya fattigvårdslagen framtagit rätten att själva bestämma i denna angelägenhet och en kommunal skyldighet införts att i enlighet med de nya bestämmelserna och under kontroll av statens myndigheter (fattigvårdsinspektionen och länsstyrelserna) bereda anstaltsvård åt dem, som därav äro i behov. Arbetshemmens uppförande har emellertid ålagts landstingen, varigenom kommunerna beretts en välbekövlig lättnad i sitt arbete.

Åt kommunerna har visserligen medgivits en tidsfrist intill 1928 års utgång, inom vilken anstaltsfrågan skall vara fullständigt ordnad. Men av flera skäl har det ansetts önskvärt att med det snaraste taga itu med denna fråga. Även om meddelande av hemunderstöd är och bör vara den vanligast förekommande understödsformen, är det emellertid utan tvivel omöjligt att utan tillgång till goda anstalter tillfredsställande utöva fattigvården. Enligt lagen skall ju fattigvården omfatta "det underhåll och den vård, som äro erforderliga", och för många av

uppskatta, utan för den själsadel hon visade genom sin barmhärtighet, hjälpsamhet och anspråkslöshet, som hon älskades och vördades av den engelska nationen.

A. R — n.

kommunens understödstagare är anstaltsvård den enda lämpliga formen av fattigvård, som bör ifrågakomma.

Då sålunda frågan om anstaltsvårdens ordnande över allt i vårt land står på dagordningen, uppstår spørsmålet, huru denna fråga lämpligast bör lösas. Frånsett de kommuner, som redan anskaffat anstalter, vilka kunna godkännas, kan det bli fråga om att ombygga eller förändra redan befintliga anstalter eller att uppföra helt nya sådana.

Huruvida en ny anstalt bör uppföras eller en gammal sådan ombyggas eller om en byggnad, som använts för annat ändamål, lämpligen kan omändras till fattigvårdsanstalt, är tydligen beroende på en närmare utredning i varje särskilt fall. Härvid bör hänsyn tagas till ifrågavarande byggnaders beskaffenhet och belägenhet, till vilken lösning som ekonomiskt är mest fördelaktig m. fl. liknande synpunkter.

I detta sammanhang kan, framhålla de sakkunniga, särskilt påpekas, att gamla byggnader, vare sig de förut tjänat liknande eller annat ändamål, ofta med fördel kunna om- eller tillbyggas eller inredas till ålderdomshem, barnhem eller dylikt. Det kräver dock insikt och erfarenhet att tillvarata eller inreda dylika byggnader, men har man lyckats härmed, kunna stora besparingar ernås för den byggande kommunen. De sakkunniga ha tagit del av flera fall, där man genom enkla men förståndiga förändringar av gamla byggnader erhållit fullt moderna anstalter.

Ålderdomshemmet bör förläggas till en central, lugn och skyddad plats inom samhället, helst i närheten av kyrkan. Däremot är det olämpligt förlägga detsamma i grannskapet av skola eller barnhem. Skulle flera fattigvårdssamhällen vilja förena sig om ett gemensamt ålderdomshem, bör hänsyn jämväl tagas till de olika samhällenas belägenhet i förhållande till varandra, så att hemmet förlägges inom det samhälle, som ligger mest centralt.

Tomten bör vidare ligga jämförelsevis högt och fritt, men dock skyddad samt vara lätt tillgänglig. Då ålderdomshemmet givetvis måste vara försedd med vatten- och avloppsledningar, bör vid val av tomt även tillses, att det finnes riklig tillgång på gott vatten, ävensom att lutningsförhållandena äro sådana, att fall för avloppsledningarna erhålles och om möjligt även självtryck för vattenledningen.

Avloppsledningarna böra dragas så långt från hemmet, att några obehag icke kunna uppstå, och helst utmynna i en sjö eller rinnande vatten.

Tomten bör helst luta åt söder samt vara så beskaffad, att källarvåning naturligt, bekvämt och ekonomiskt kan anordnas under hela ålderdomshemmet. Ingångarna och gårdsplanen kunna då förläggas åt norr och stora källarfönster erhållas åt söder samt delvis även åt öster och väster.

Förstadsgata.

*När solen gått ned bakom taken
och svalkan kommer till gata och gränd,
som ljvlig manna från himlen sänd —
då är rätta tiden att vara vaken
ty då får gatan sin poesi —
jag ligger i öppnat fönster
och lyss till dess melodi.*

*Då sänker en töckengrå slöja
sig ned över smutsiga förstads hus
och döljer barmhärtigt brister som ljus
och solsken om dagen sanningskärt röja.
Svaga fläktar av sommarljum vind
svepa omkring i luften
med dofter av honung och lind.*

*Och de som om dagen ila
med brådskannde fötter i gatans damm
smyga sig nu ur portarna fram
och träffas och prata en stund av vila.
Ur fjärran höres storstadens brus —
dess spårvägrassel och ringning
när fram mellan gator och hus.*

*Och upp till mig höres skratten —
så gärna vi människor ändå vill le!
Det går lätt att glömma allt dagens ve,
så här i den ljumma sommarnatten.
Och sällan finnes väl någon så arm
att icke han ändå äger
en blomma i fönstrets karm!*

Karin Elmér.

Vid varje för pensionärerna avsedd ingång bör finnas en rymlig veranda, så anordnad att de gamla där kunna vistas utan att onödigtvis störas av ut- och ingående.

Ålderdomshemmet bör förläggas så, att, såvitt möjligt är, alla lokaler, som äro avsedda till bostadsrum, någon del av dagen erhålla direkt sol.

Vid hemmets förläggning å tomten samt dennas planering böra de av naturen givna förutsättningarna för trevnad så långt sig göra låter utnyttjas, och sålunda vackra eller egendomliga träd, berg, stenar eller dylikt bibehållas.

Till ett ålderdomshem bör höra en väl ordnad trädgård, där köksväxter, frukter, blommor m. m. kunna odlas. Härigenom erhålla pensionärerna såväl lämplig sysselsättning som ock trevnad, varjämte hushållet får ett välbehövt tillskott.

De sakkunniga betona särskilt, att man icke bör anordna för stora ålderdomshem. Göras byggnaderna för stora, bortfaller karaktären och känslan av hem, göres anläggningen för stor inom vidsträckt kommuner eller vid sammanslagning av flera kommuner,

blir följden den, att man dit för personer från vitt avlägsna trakter, varigenom dessa fattiga och orkeslösa ryckas från sitt och de sina, den by eller den kommun, där de kanske levat och verkat i hela sitt liv, så att de troligen aldrig eller ytterst sällan få besök av anförvanter eller vänner. Därför hava de sakkunniga ansett, att man i regel icke bör göra hemmen större än för högst 45 personer. Många på detta område erfarna hålla före, att det är bättre, att en större kommun uppför 2 till 3 hem med plats för 25 personer i varje än att den sammanför alla 50 eller 75 i en enda byggnad. Man kan ha gemensam administration, uppköp och dylikt, utan att man därför behöver ha en enda anstalt. Det blir även lättare att använda gamla byggnader, om de ej skola rymma för många personer.

Vid utarbetande av ritningar till ålderdomshem hava de sakkunniga letts av strävandet att göra livet för de gamla och orkeslösa så lugnt och bekvämt som möjligt. Åtskilliga av de principer, som framläggas, grunda sig på denna huvudsynpunkt, så t. ex. att rummen i regel ej skola vara avsedda för mer än två personer och att ett jämförelsevis stort antal rum beräknats för blott en person; att genomgångsrum ej få användas till sovrum, att alla hem skola äga dagrum, att olika kategorier pensionärer skola kunna särskiljas från varandra, att alla lokaler skola äga nödig tillgång till direkt belysning o. s. v. Principen att förlägga alla sovrum i ett ålderdomshem i bottenplanet har diskuterats och förslagsritningar utarbetats, men hava de sakkunniga kommit till det resultat, att en del olägenheter härvid med nödvändighet göra sig gällande, varför denna tanke icke fullföljts, utom vad beträffar hem för 10 pensionärer. Men vid sidan härav har särskild uppmärksamhet ägnats den ekonomiska frågan. Alla sådana anordningar hava sålunda undvikits, som kunna anses onödiga, och blott i något undantagsfall har enbart trevnadssynpunkten fått vara avgörande, såsom då en öppen spis anordnats i hem med värmeledning. Alla döda utrymmen, såsom korridorer och dylikt, hava även så mycket som möjligt undvikits. Vidare har hänsyn tagits till tillsyns- och brandfaresynpunkten, till följd varav t. ex. pensionärernas sovrum ej förlagts till tredje våningen. Hänsyn har jämväl tagits till hygieniska behov, så att t. ex. badrum och nattklosett överallt införts i huvudbyggnaden.

Beträffande vården av de sjuksjuka hava de sakkunniga utgått från den förutsättningen, att dessa i enlighet med 35 § fattigvårdslagen ej skola vårdas å fattigvårdens anstalter, där de skulle väsentligt störa trevnaden och lugnet.

Vad angår namnet å anstalterna böra enligt de sakkunniga ej längre förekomma beteckningarna fattighus, fat-

Arbetareklassens kulturuppgifter.

(Ur ett föredrag vid A. B. F:s Skansen-fest.

Av Y n g v e H u g o .)

(Forts.)

Något sådant kan naturligtvis icke få förekomma i ett modernt samhälle. Man må emellertid se till, att ej de religiösa dogmerna efterträdas av andra. De vetenskapliga resultaten skola utgivas för vad de äro, icke för absoluta sanningar utan för människans sista sätt att besvara de gamla frågorna. Barnet bör redan från början ha klart för sig sanningens relativitet. Det bör veta, vad varje vetenskapsman vet, att vad som i dag kallas sanning kan i morgon visa sig vara en villfarelse. Det bör lära sig, att det största är icke sanningen själv, utan sökandet efter sanningen. Lika litet som religiösa och vetenskapliga dogmer får i skolan förekomma politiska dogmer. Det vore lika oriktigt att giva barnen t. ex. en socialistisk katekes som det varit att giva dem den nu utdömda Lutherska. Man bör över huvud taget se till, att barnen så litet som möjligt påverkas i den ena eller den andra riktningen. Det bör självt få välja sin väg och lära sig att själv gå vägen fram med blicken klar och öppen åt alla håll.

Till sist även några ord om de plikter samhället borde ha då det gäller de vuxnas uppfostran. Redan för åttio år sedan skrev Carl Jonas Love Almqvist: "Man bedrar sig, om man tror uppfostran vara ett bihang till barn- och ungdom allenast; den utgör hela levnadens föremål." Tyvärr har detta alltför litet beaktats. Tyvärr har man ännu ej klart för sig, att människan måste lära, ej endast i barn- och ungdom, utan så länge hon lever. Det demokratiska genombrottet, som ställt tusentals och åter tusentals medborgare inför nya och viktiga samhällsuppgifter, har emellertid tvingat oss att på allvar ta upp frågan, huru den nu levande generationen skall kunna skaffa sig nödiga kunskaper för att rätt kunna delta i samhällsarbetet.

tiggård, försörjningshem och dylikt. Dessa hava dålig klang. Vida bättre är att benämna ifrågasättande anstalter ålderdomshem eller vårdhem. De sakkunniga ifrågasätta emellertid, om det ej vore än bättre att giva dem rent lokala benämningar, t. ex. Solbacken, Grangården eller dylikt. Understöds-tagarna böra ej heller benämnas fattighjon, utan pensionärer.

De sakkunnigas betänkande tillhandahållas genom Svenska fattigvårdsförbundet, Stockholm, till ett pris av 6 kronor.

(Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen.)

I samband härmed bör betonas, att också politiken kan och bör studeras. Det är en villfarelse att tro, att all politik måste bannlysas från vårt bildningsarbete. Vi måste se till att aktningen höjes för politiken, som dock i sig innefattar behandlingen av samhällets viktigaste livsangelägenheter. Det är ej att neddraga bildningsarbetet om politiken där upptages till objektiv behandling, det är i stället att höja politiken till ett högre plan. Från samhällets sida kan därför icke några berättigade anmärkningar göras emot att det t. ex. inom arbetarnas statsunderstödda bildningsorganisationer organiseras studiecirklar, vilka ha till uppgift att objektivt studera socialismen för så vitt det verkligen är fråga om ett studium och icke om agitation. Glädjande nog ha under de senaste åren allt fler vuxna människor börjat delta i det fria bildningsarbetet. Det är icke längre så ovanligt att i folkhögskolorna få se fyrtioåringar sitta sida vid sida med tjuguariga och också till föreläsningssalarna och studiecirkelarna strömma nu de vuxna.

När barndoms- och ungdomsskolorna blivit färdigorganiserade blir den förnämsta uppgiften för det fria och frivilliga bildningsarbetet att vägleda de vuxna människorna i deras självstudier. Men detta bildningsarbete för de vuxna måste få en annan läggning än bildningsarbetet för barnen och ungdomen. Den vuxne nöjer sig ej längre med enbart specialkunskaper. Han önskar få specialkunskaperna, småkunskaperna sammangjutna till en bild av det hela. Han önskar skaffa sig en egen världsuppfattning och en egen livsåskådning. Den vuxne behöver ej endast lära sig att minnas, han måste också lära den stora konsten att glömma på det rätta sättet, d. v. s. att låta alla oväsentligheter sjunka i djupet så att det väsentliga framstår desto klarare. Den vuxne nöjer sig icke längre med att endast äta av frukterna på Kunskapens träd, han vill också plocka frukter av Livets träd. Det är många av frukterna på Livets träd, som endast den vuxne helt kan uppskatta.

En av dessa frukter är de religiösa värdena, vilka näppeligen fullt kunna uppskattas under barnåren. Arbetarepartiet har på sitt program satsen: Religionen är en privatsak. — Vad innebär manne denna sats? Innebär den att religionen är en sak som ej angår samhället? Nej, helt visst icke. Det är tvärtom samhällets plikt att så kraftigt som möjligt värna de religiösa värdena så länge dessa verkligen utgöra livsvärden för människor. Detta innebär att samhället bör se till, att ej religionen grumlas och smutsas av allehanda ovidkommande människopåfund. Så tillvida måste emellertid religionen vara en privatsak att varje människa äger rätt att välja sin reli-

gion, eller, om hon så önskar, icke välja någon religion. — I och med den allmänna kulturella utvecklingen, som alltmer gjort människorna till individer, har människornas religiösa behov kommit att gå i allt mer skilda riktningar. Det är därför en riktig utveckling, den vi under senare tider iakttagit, att det uppstått allt fler småkyrkor, och det är därför ett lönlöst arbete numera, att söka samla dem alla i en enda allena saliggörande folkkyrka. Detta skulle vara lika oriktigt som att en kyrka eller sekt speciellt får monopol på statens skydd. I framtiden skall religionen än mera komma att bli individens sak. Han får då själv avgöra huruvida han önskar förrätta sin andakt i ett vackert byggt och harmoniskt inrett tempel tillsammans med andra människor, eller om han vill förrätta denna sin andakt i hemmet i kretsen av sina kära, eller i den ensamma kammaren, eller ute under den fria himlen med blicken och aningarna mot stjärnorna och mot oändligheten.

Det finns också många andra frukter på Livets träd, som vi skola lära de vuxna människorna att plocka och njuta av. En är konsten, som i allt för ringa grad bjudits ut av folkuppfostrarna. Andra sköna frukter, vilka vi också böra lära människorna njuta av, äro musiken och litteraturen.

Många äro de kulturuppgifter, som vänta på de maktägande i det nya samhället. De nu nämnda torde emellertid vara de viktigaste och de grundläggande.

Alla tiders människor ha drömt drömmen om det nya samhället. Också vi drömma denna dröm. Må vi hoppas, att efter oss komma människor, som längta efter en än vackrare jord och en än högre himmel. Knapast har väl före oss drömmen om det ny riket varit så starka som den internationella arbetarrörelsens om det land, som skänker lycka åt alla och envar. Lidandet i industrialismens grottekvarnar och bitterheten i frigörelsekampen har tvingat arbetarna att bortom det gråa nuet söka en ljusare och bättre tid. Skall manne denna socialistiska utopi bliva verklighet? Fullt förverkligad blir aldrig någon dröm, ty samtidigt som den börjar realiseras skiftar den form och förändrar innehåll. Att emellertid redan nu mycket av den socialistiska drömmen blivit verklighet kan endast den socialt blinde förneka och att än mera kommer att förverkligas kan ingen makt i världen förhindra. I vad utsträckning detta skall ske därom vet dock ännu ingen något. Till sist torde detta bliva beroende av i vad mån socialismens bärare intressera sig för, och i vilken grad det lyckas dem, att göra alla människor delaktiga av den allmänna kulturen.

René Menard: ARBETET.

Kvinnorna och valen i Tysk-Österrike.

Valen till den österrikiska nationalförsamlingen ägde rum den 17 oktober. De föregingos av en mycket häftig valkampanj, under vilken det borgerliga kopplet mobiliserade alla sina krafter i kampen mot socialdemokratin.

Ur de i mars månad 1919 förrättade valen till den konstituerande församlingen utgick socialdemokratin såsom parlamentets största parti. Under synnerligen bekymmersamma förhållanden måste socialdemokratin på grund av sin valseger övertaga huvudansvaret för den nya republikens öden. Då socialdemokratin emellertid ej förfogade över parlamentarisk majoritet beslöt den sig för att övertaga regeringsansvaret tillsammans med dåvarande parlamentets borgerliga partier, av vilka det kristligt-sociala var det största. Detta parti är samlingspunkten för de katolska elementen och en mängd annat reaktionärt. mot republikanerna och revolutionen fientligt folk. Genom Arbeiter-Zeitungs bekanta avslöjanden har det kommit i dagen att det kristligt-sociala partiets ledande pressorgan stått i Horthy-Ungerns sold och att det är från den magyariska reaktionens rullande miljoner som dessa kristligt-sociala tidningar fått den kraftigaste stimulansen till de oerhörda angreppen på socialdemokratin.

Att arbetarklassens parti — socialdemokratin — haft en särskilt svår och utsatt ställning är inte svårt att förstå. Tysk-Österrike har efter kriget lidit av

en ekonomisk misär utan like. Krigsåren utarmade landet till det yttersta. Efter Habsburgerdömets upplösning ökades det ekonomiska eländet genom att Tysk-Österrike avskars från de flesta av kejsardömets naturrikedomar och tillgångar på råmaterial. Utan svåra lidanden för innevånarna har det ej varit möjligt för landet att draga sig fram. Ansvar för en stor del av dessa lidanden har under valkampanjen av det kristligt-sociala partiet vältrats över på socialdemokratin, som innehåft ledningen av republikens öden. Sitt eget ansvar som medlem i regeringskoalitionen har detta fina "kristliga" parti noggsamt vetat att draga sig undan. All skuld fick socialdemokratin, även för förhållanden, som ingen makt i världen kunnat ändra på eller undvika.

Vid valen den 17 oktober utgingo de kristligt-sociala som segrare. Från att ha varit till storleken det andra i ordningen av parlamentets partier, blev det nu nummer ett, under det att socialdemokratin fick nöja sig med andra platsen. Valda blevo nu: 82 kristligt-sociala, 66 socialdemokrater, 26 stortyskar och 2 demokrater. Detta innebär att de kristligt-sociala vunnit 14 mandat medan socialdemokraterna förlorat 7. Socialdemokratin fick ca 1 miljon röster (mot 1.2 milj. vid förra valet), de kristligt-sociala 1.1 milj. (1 milj. förra valet), stortyskarna 333,000 (422,000 förra valet), kommunisterna 25,840 och bondepartiet 72,000.

Anmärkningsvärd är kommunisternas (bolsjevikernas) svaga ställning. De väntade kraftig uppmarsch omkring sin valsegel i vissa industriområden. De lurade sig emellertid grund-

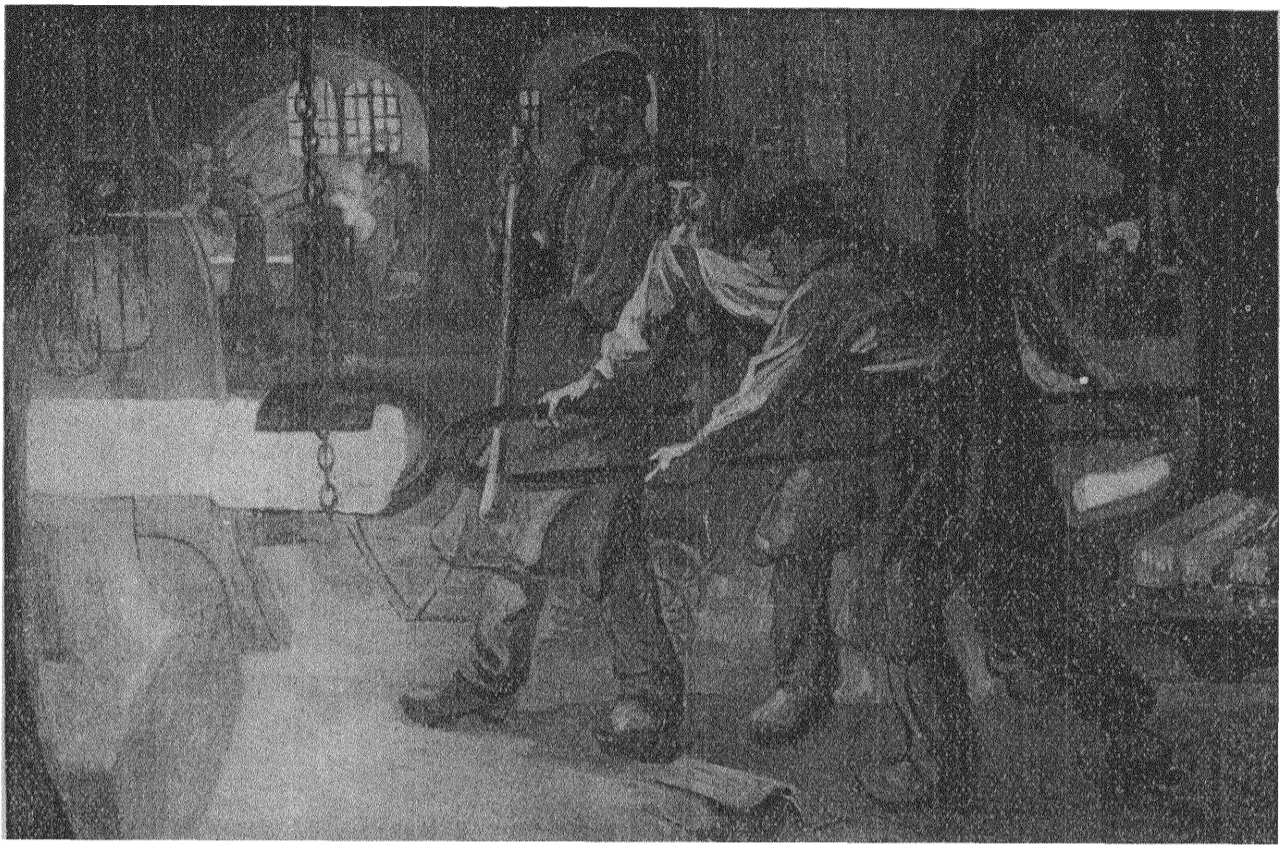
ligt. Intet enda mandat lyckades de taga. Arbetarmassorna höllo troget fast vid det socialdemokratiska partiet, varigenom bolsjevikerna alldeles utestängdes från parlamentet. Överhuvud kan man säga att valen betyda ökad inre styrka och konsolidering av det socialdemokratiska partiet, något som också ständigt betonas i våra österrikiska partivänners tidningar.

Ett annat förhållande, som är så betydelsefullt att det förtjänar uppmärksammas, är liberalismens svaga ställning i Tysk-Österrike. Endast 2 demokrater, d. v. s. liberaler, blevo valda. Resten av de borgerliga representanterna äro av mer eller mindre utpräglad högertyp. I Tysk-Österrike har alltså den rent yttre formen för de politiska förhållandena förenklats därhän att en enkel tudelning i höger och socialdemokrati ägt rum.

Det allra största intresset fångar emellertid kvinnornas politiska ställningstagande. Det reaktionära kristligt-sociala partiet vann sina framgångar tack vare att kvinnorna i så stor utsträckning röstade med detta parti. Vi taga några siffror som illustrera detta. Siffrorna, som gälla Wien och dess förstäder, äro:

	Män.	Kvinnor.
Socialdemokrater.....	170,739	167,712
Kristligt-sociala.....	93,269	141,338

Under det att den socialdemokratiska valmanskåren i Wien bestod av 50.4 procent män och 49.6 procent kvinnor så var den kristligt-sociala sammansatt av 39.7 proc. män och 60.3 proc. kvinnor.

A. Törneman: I STANGJÄRNSSMEDJAN.

Varpå kan nu denna kvinnliga sympati för det kristligt-sociala partiet bero? Inte kan det då vara därpå att de kristligt-sociala politikerna ivrat för rättvisa åt kvinnorna, ty detta parti har alltid strävat efter att hålla tillbaka kvinnorna och alltid bekämpat deras rösträttskrav. Det är det socialdemokratiska partiet, som har drivit igenom kvinnorösträtten trots de kristligt-socialas mot de kvinnliga rättskraven fiendliga politik. Halten av det segrande partiets intresse för kvinnorna framgår icke minst därigenom att bland det kristligt-sociala partiets 82 representanter i riksdagen finns icke en enda kvinna. Socialdemokratien däremot har bland sina 66 företrädare i parlamentet icke mindre än 7 kvinnor.

Orsakerna få också sökas på annat håll. En av dem — och en bland de främsta — är det stora inflytande, som den katolska kyrkan ännu i dag har över stora lager underklasskvinnor. Prästerna och deras hantlangare ha därför haft ett relativt lätt arbete med att övertyga många kvinnor att det var deras religiösa plikt att rösta med det enda "kristliga" partiet. Det grova skrymteri, som agitationen burits upp av, äro kvinnorna ännu inte tillräckligt politiskt mogna för att genomskåda.

Vidare har det naturligtvis varit lätt att draga många kvinnor från socialdemokratien genom att på detta parti skjuta skulden för allt kristidseländet. Detta har varit en öm punkt för de breda kvinnolagren, som dock ännu låta känslösynpunkterna mera än sakskälen avgöra sitt ställningstagande.

Vår bekante österrikiske partivän d:r Otto Bauer har i ett tal, som hölls omedelbart efter det valresultatet blev känt, uttalat sig om kvinnornas hållning under valen. Han konstaterar, att kvinnorna i stor utsträckning gått med de klerikala grupperna, men säger han vidare, vi få därför ej skyfva kvinnorna, utan vi måste vinna dem. I fortsättningen säger d:r Bauer: Det räcker inte till med att skriva in kvinnorna i organisationerna, så viktigt är detta är. Vi komma ingen vart med bara pappersmedlemmar utan vi måste övertyga kvinnorna om bärkraften i våra idéer. Det kan ej ett par agitatorer göra på några möten strax före valen. Det är nödvändigt att männen ta hand om sina döttrar, hustrur och systrar och allvarligt fostra dem. Våra motståndare ha en oerhörd apparat för att efter sitt sinne uppfostra kvinnorna. Deras viktigaste medel är predikstolen. Men också vi ha ett medel. Det viktigaste är, att kvinnorna dagligen bli undervisade i det stora sammanhanget mellan politiken och de ekonomiska förhållandena, så att de förstå vad som är möjligt att genomföra och vad som tillhör det omöjliga. Om nu kvinnorna till stor del ingenting alls läsa, eller läsa endast följetonger och den borgerliga pressens lögnaktiga framställningar om socialdemokratien, så är det ju inte så underligt, att de icke rösta med oss. (Mycket riktigt, bland publiken.) Men om nu kvinnorna inte läsa arbetarpressen så är den yttersta skulden därtill sannolikt icke kvinnornas utan männens. Männen måste skänka mycket

större uppmärksamhet åt kvinnornas uppfostran.

Så långt d:r Bauer. Han har alldeles säkert träffat en del av de djupaste orsakerna till kvinnornas hållning.

Valutgången i Tysk-Österrike bör bli ett giv-akt för de socialdemokratiska kvinnorna — och männen! — här hemma i Sverige. Vid nästa års andra-kammarval skola även kvinnorna i vårt land gå i elden. Reaktionen arbetar redan nu på skilda linjer för att preparera marken för en högersöger. Det klerikala mörkväldet bedriver en oerhörd demagogisk agitation för en utökning av kristendomsundervisningen i folkskolorna. Och den ekonomiska reaktionen försöker fånga arbetarna för sina syften genom listigt lagda argument om det stora gagnet för arbetarna av höjda tullar.

Trots all hänsynslös och lögnaktig agitation kan man som slutomdöme om de österrikiska valen säga, att socialdemokratien stod sig gott. Den har de stora arbetarmassorna med sig och den är mäktig nog att hindra reaktionära och monarkistiska anslag mot republiken.

En följd av valutgången i Tysk-Österrike är, att socialdemokratien träder ut ur regeringskoalitionen och överlämnar åt de borgerliga partierna att regera. Det socialdemokratiska partiet kommer att — nu när den blir befriad från huvudansvaret för statens öden — ägna sin största uppmärksamhet åt den inre fördjupningen och konsolideringen.

R. L — m.

Fattigdom.

*I nattlig nejd, där livets frukter tvina,
där sol ej skiftar regn och skugga, vina
de orons stormar, fattigdomens snara
löser.*

*Av ständig ängslan jagas man och
kvinna:*

*Ej växer nödortft fram, ej växt att
spinna,
där frihet lamläs, fattigdomens mara
klöser!*

*Förnuftets ljus skall lösa nattens snara
från slavens hals — ej herremannens
bara!*

*På tid det är att vakna — morgondagen
randas!*

*Att drömma onda drömmen längre, pas-
sar illa*

*en vaken mänsklighet, som sett och känt
dess villa,*

*och nu i framtidsljuset frihetsluften
andas!*

C. F. Numan.

Socialdemokratiska kvinnors ålderdomshem.

I.

Undertecknad vill härmed göra ett inlägg angående förslaget om "socialdemokratiska kvinnors egna ålderdomshem". För det första: Var taga pengar till dessa ålderdomshem? Genom att få till stånd ett lotteri kunde visserligen en grundplåt läggas, men vad skulle det förslå mot de oerhörda kostnader uppförande av dessa hem skulle draga? Och att begära att staten genom statsbidrag medverkade att underhålla socialdemokratiska kvinnors ålderdomshem är väl otänkbart, då den icke lämnar något statsbidrag till de enskilda kommunernas ålderdomshem.

Men fränsett de ekonomiska svårigheterna för detta förslags realiserande anser jag, att det ej är med de socialistiska idéerna överensstämmande. Vi skola ju arbeta på att utjämna klassskillnaden och ej framskapa densamma även inom arbetarklassen. Jag tänker nu på alla dessa arbetarkvinnor, som ha en stor barnskara, vilken tager all deras tid och intresse i anspråk och följaktligen stå oorganiserade. Dessa kvinnor kunde naturligtvis ej tagas emot i de socialdemokratiska kvinnornas egna hem. Nej, vi socialdemokratiska kvinnor böra ej arbeta för egna fördelar, utan för hela arbetarklassens bästa. Vad vi i detta fall kunna göra

Till den svenska arbetarekvinnan!

Inför tidens stora frågor ställer sig nog många spörjande. Idéerna om skapandet av bättre samhällsförhållanden tränga sig alltmera fram. Och vi fråga: Vilja arbetarekvinnorna vara med eller vilja de vara stillatigande åskådare?

Hava de rättfärdighetskänslan inom sig, känna de behov av att andra samhällsförhållanden måste växa fram? Förvisso hava alla en längtan efter något bättre och önska att livet kunde gestalta sig ljusare, tryggare och värdigare för alla människor. Men hur komma dithän?

Vilka vägar leda dit? Vi, som genom mångårigt arbete vunnit erfarenhet om arbetarörelsens verksamhet och uppgifter, äro övertygade om att endast genom socialdemokratien går vägen till arbetareklassens befrielse. Slut er till våra socialdemokratiska kvinnoklubbar! Genom dem kunna vi skaffa oss djupare insikt om socialismen och dess genomförande, så att vi vinna ett rättens och humanitetens samhälle, fritt från klassegoism och förtryck.

Men vi behöva redan nu arbeta för och tillvarataga småfolkets intressen i stat och kommun.

Vi måste söka att inom ramen av nuvarande samhällsstruktur verka för barnens och ungdomens fostran till goda medborgare, värdiga att taga i arv och bygga vidare det vi lagt grunden till;

att värna om de fattiga och gamla och göra deras livs afton så dräglig som möjligt, tacksamma för vad de verkat för oss;

att änkor med barn erhålla skydd och hjälp av samhället, så att moder och barn icke behöva skiljas och ställas inför nöd och hopplös framtid. En effektiv änkepensionering är vad vi måste få genomförd; och i övrigt måste vi verka för en sådan sociallagstiftning, som kan giva skydd och stöd, där behovet gör sig gällande och förebygga det onödiga lidandet.

Vi vilja dock icke stanna vid detta, utan vi vilja en högre samhällsform med vidare livssyn.

Med detta program inbjuda vi eder till medlemskap i socialdemokratiska kvinnoklubben. Alla måste vi arbeta, hjälpas åt att föra fram frågorna och skaffa oss klarare uppfattning om reformernas innebörd.

Vi uppmana åter: Kom med och deltag i den socialdemokratiska kvinnorörelsens arbete!

Ingen arbetarekvinna får längre vara passiv, utan måste vi arbeta för våra idéer. Ensamma betyda vi så litet, men gemensamt kunna vi utföra ett gott arbete för socialismen.

SV. SOC.-DEM. KVINNOFÖRBUNDS STYRELSE.

är att se till att kvinnorna bli representerade i respektive kommuners fattigvårdsstyrelser och där framföra kraven på att ålderdomshemmen bli sådana, att alla gamla orkeslösa kvinnor och män där kunna få en lugn och bekymmersfri tillvaro på sin ålderdom.

A—1.

Bliv medlem
i den socialdemokratiska kvinno-
rörelsen!

Bilda nya klubbar!

VÅR RÄTT OCH PLIKT

är en till kvinnorna ställd valbroschyr, som av Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbunds styrelse utgives med anledning av de kommunala valen i landsorten.

Priset är 15 öre och redovisas av organisationerna med 10 öre. Exp. mot postförskott.

Rekvisionerna insändas till

Grindsgatan 10, III. Stockholm Sö.

Varför ^{skola vi giva barnen} ENERAGON?

Jo, därför att det i lättast absorberbara form tillför organismen just de ämnen (speciell de organiska fosforföreningar), som barnakroppen behöver för sin fysiska och psykiska utveckling. Klena barn bliva förvånande fort friska, pigga och motståndskraftiga. ENERAGON, kraftnäring, väl blandad med mjölk, välling, gröt eller omeletter enligt bruksanvisningen tages utan svårighet. ENERAGON-MALTOS, ENERAGON-KAKAO smaka utmärkt och tagas med begärlighet.

ENERAGON-preparaten förordas av svenska läkare, tillhandahållas å apoteken och i drogaffärerna.

Tillverkas av

A.-B. PHARMACIA, STOCKHOLM.

Kontrollant: Professorn Fil. Doktorn K. A. Vesterberg.
Prospekt på begäran direkt från bolaget.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Blekingeklubbarnas kamratmöte.

Blekinge kvinnoklubbar ha den 5 sept. hållit kamratmöte i Sölvesborg. Mötet öppnades av Sölvesborgsklubbens ordförande, fru Josefina Danielsson, som med några hjärtliga ord hälsade de närvarande kamraterna välkomna och uttalade den önskan, att de rön och lärdomar, som vi fingo inhämta, skulle bli till stor nytta för oss alla.

Till ordf. för mötet valdes fru Bernhardina Bengtsson, Karlshamn, och till sekreterare och referent Alma Ågren, Sölvesborg.

Som första fråga på dagordningen stod: Huru skola vi få den kvinnliga ungdomen intresserad för vårt arbete? Frågan diskuterades livligt och de flesta talarinnorna uttalade sitt veto mot den fördärvbringande dansen, som gått till övermått, och särskilt betonades folkets hus-styrelsernas ofog att ha dansen till affär samt således ockra på den danslystna ungdomen. Fru Bernhardina Bengtsson ville för sin del lägga mödrarna varmt på hjärtat att redan hos barnet lägga fröet för föreningslivet och att låta barnen delta i ungdomslogearbetet och därigenom skola sig till målmedvetna kvinnor och framförallt böra föreningar och klubbar försöka genom gedigna fester och nöjen bjuda ungdomen något annat och därigenom få dessa unga kvinnor med i vår rörelse.

Nästa fråga var: Kvinnorna och ansvarskänslan, men som inledarinnan, fru Ljungström, Siggarp, fått förhinder att närvara,

bordlades frågan till ett nästkommande kamratmöte.

Tredje frågan på dagordningen var: Är tiden ej inne att de socialdemokratiska kvinnorna tänka på anskaffande av egna ålderdomshem för sina av arbete, umbäranden och ålder försvagade medsystrar? Inledarinna var fru Lotten Stendal.

Därefter övergicks till mötets fjärde fråga, som var bordlagd från föregående kamratmöte: Bildandet av ett distrikt för Blekinge kvinnoklubbar. Debatten var även nu livlig och de flesta talarinnorna talade för distrikts bildande och den stora nytta klubbarna kunde få av distriktet. Sedan fru Bernhardina Bengtsson upplyst, att hon tillskrivit Värmlands och Skånes distrikt för att efterhöra klubbarnas avgifter och stadgar för distriktet och erhållit meddelande att avgifterna belöpte sig till 25 och 50 öre pr år och medlem, uttalade sig de flesta för bildandet av distrikt, men på fru Dyrings förslag beslöt mötet att uppskjuta avgörandet till nästa kamratmöte.

Femte frågan blev agitationen och i samband härmed beslöt mötet att ingå till redaktionen för Blekinge Folkblad med begäran att minst en gång i månaden helga ett nummer åt kvinnorna genom införande av artiklar i politiska och sociala frågor och artiklar, som gällde speciellt kvinnorna. Samtidigt påvisades vikten av att agitera för Blekinge Folkblad och att det var varje vakens arbetares plikt att hålla sin egen tidning. Det betonades också att tidningen nu var sådan, att den uppfyllde de största krav.

Agitationskommittén fick i uppdrag att försöka få till stånd en föredragsturné genom länet nu i höst före de kommande valen.

Platsen för nästa kamratmöte blir Karlshamn. Mötet fortsattes med sång, deklamation och föreläsning över franska revolutionskvinnan Louise Michel. Sedan "Internationalen" sjungits, avslöts det stämmingsfulla kamratmötet. Ref.

Från Göteborgsklubben.

När Soc.-dem. kvinnoklubben var samlad till sitt septembermöte, stod på dagordningen bland andra frågor diskussion i fosterfördrivningsfrågan.

Inledarinnan framhöll först, huru vi från barndomen, blivit undanhållna läran om vår kropps viktigaste funktion, nämligen sexuell hygiens läror, och av denna försummelse härstammar även i dag vår blyghet att högt yttra oss i dessa ämnen. Till och med inför våra egna barn känna vi oss bortkomna, om dessa ämnen komma på tal. I stället för att få veta sanna förhållandet om människans könsliv kommer en mystik och den hemlighetsfantasi i barnens unga sinnen, som är alldeles förkastlig.

Men de stora fosterfördrivningsprocesserna tvinga oss, trots all fördom och ynklighet att gå emot de gamla lagarna med sin forntida syn på tingen, för att ej tala om de lagar som förbises till och med av de lärda, och i många olyckliga kvinnors namn begära ändring i gällande lagstiftning. Talarinnan tolererade ej avbrytning av havandeskap i den form och på det sätt som i våra dagar bedrives, mest på grund av de snaitära vådor som i mer eller mindre grad äro överhängande.

Talarinnan påvisade vidare arten av dessa vådor, med särskild betoning av att endast och allenast läkare kan och bör göra dessa operativa ingrepp och framhöll att abortering bör göras endast med tanken på vårt framtida släkte, i fall av tuberkulos (mer än som nu praktiseras), syfilis, sinnessjukdom samt i en del andra vidriga omständigheter och i så fall endast på våra kommunala sjukhus för att kunna kontrolleras.

Men intill dess att sexuell uppfostran i skola och livet lärt människorna att vara naturliga men att tukta sin kropp, när människan lärt ansvaret att sätta ett liv i värl-

Det ligger i Edert eget intresse

att göra Edra uppköp i

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM MED OMNE

VARJE KÖPARE HAR DEL I ÖVERSKOTTET.

den; intill dess behövs nog lag, men en lag som, i stället för att straffa dessa olyckliga kvinnor (ty med den benämningen kunna de kallas, som göra våld på sin egen kropp mot sina innerligaste instinkter). Straffa dessa charlataner och penningockrare, som inbjuda till dylikt.

Tal gick så in på preventivlagen och trodde att denna lag vore till för att framtvinga nativitet hos fattigfolket genom att hos dem undanhålla upplysning och försiktighet och därför är i många fall den indirekta orsaken till brottsligheten.

Efter denna inledning följde diskussion, däri man inlade olika synpunkter, dels att framkallning av abort vore mord, vilket blev bemött med inlägget, att gallring av sjukdomsfrön och i sådana fall som vore i andra avseenden vidriga, ej kan betecknas som mord och som sådant ej vore straffbart, samtidigt som Europa har och håller på att i krig mörda sina dugligaste människor.

Det var därpå slut med diskussionen. Den var säkert lärorik, fastän, som framhölls i början, kvinnorna ha en viss motvilja för att yttra sig i dessa ämnen. Diskussionen föranledde ej till någon åtgärd, utan man enade sig om, att se vad förbundets inläga till justitiedepartementet har för verkan.

H ä d d a.

Malmö Kvinnliga Diskussionsklubb

firade den 7 okt. sin 20-åriga tillvaro med ett samkväm, som blev både nöjsamt och givande. Det blev en vecka i förtid på grund av att vi ha ordinarie möte den första torsdagen i månaden, och beslutat var att årsdagen då skulle firas.

Klubben blev bildad den 18 okt. 1900 på initiativ av några kvinnor, som förut tillhört Kvinnliga arbetareförbundet, vilket vid den tiden nedlagt sin verksamhet.

Men det är ju så med oss kvinnor, att ha vi fått en god idé i huvudet, så släppa vi den inte så lätt, och om även en tråd skulle brista, så knyta vi en annan till. Malmöklubben är alltså ett barn av det gamla Kvinnoförbundet.

Till sin 20-årsdag hade den inbjudit närstående klubbars medlemmar. Dessa hade glädjande nog hörsammat vår inbjudan, så att vi, i den till fest smyckade salen, voro församlade kvinnor från Malmö, Lund, Lomma, Furulund, Kjävlinge, Landskrona och Trälleborg.

Efter hälsningstalet, som hölls av en bland stiftarna, fru Sofia Westdal, höll riksdagsman hr Carl Lovén föredrag över en resa i Norrland. Detta, som var både intressant och humoristiskt, drog oss alla med till den höga norden och läto oss i andanom se och känna med våra medsystrar i deras karga och strävsamma arbete för samma livsvärden som förena oss alla.

Efter föredraget blev naturligtvis kaffe serverat. Samkvämet, med omväxlande sång och musik (samt mumsande på frukt), vidtog och vid halv tolv-tiden, då en bil hämtade våra sista gäster från Trälleborg, vilka på grund av dåliga kommunikationer inte kunde färdas med tåget, slöts festen med ett fyrfaldigt leve för gott samarbete.

Anna Ekberg-Akesson.

Sverges soc.-dem. kvinnoförbund.

Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Vessman, Upplandsgät. 85, 4 tr., Stockholm. A. T. 244 36.

En föregångsman.

För Morgonbris av Robert Ohlsson.

Jag vill alltid sträva efter att höja moralen i samhället. Särskilt kvinnofrågans snara lösning ligger mig varmt om hjärtat. Endast därigenom kunna tusentals hem räddas från en säker undergång.

Lars Hanzén.

Vi sutto ett sällskap i Royals vinterträdgård. Som vanligt när vi socialt intresserade kommo samman föll samtalet på dylika spörsmål. I kväll var det kvinnans ställning i det borgerliga samhället, som var föremål för vårt meningsutbyte. Ingeborg Rune som den mest kompetenta i denna fråga förde ordet.

— Säg mig, tycker ni ej att vårt nuvarande samhälle företer stora likheter med Aten under dess storhetstid. Då ansågos ju de gifta kvinnorna såsom barnalstringsapparater, som hemmets vaktorskor och tjänande vareiser. För kärlekens njutningar och övrig glädjeric levnad höllos hetärer. Är kanske det icke likt vårt samhälle med dess i hemmen arbetande hustrur och underhållna firade demimonder. Uppehåller kanske ej staten ännu sin skyddande hand över prostitutionen. Gå icke de som föregiva sig för "samhällets pelare" och det "heliga äktenskapets och sedlighetens" beskyddare till dessa kvinnor? Börjar man blott att titta bakom förlåten till det så kallade privata livet, så står hela samhället, hela staten för en såsom en enda stor bordell.

Ingeborg såg utmanande över lokalen, som ville hon ropa ut allt detta till alla dem som sutto där belåtna med livet och dess fröjder.

— Du överdriver. Det är Bernt Borge, journalisten, som talar. Du vill väl ej påstå, att alla män i detta samhälle leva sitt liv på samma sätt. Du får väl också tänka på att kulturen gått åtskilligt framåt sedan 400 år före Kristus. Hur många hem ha vi ej i denna stad, där det levas ett lyckligt familjeliv. Och förresten, hetärväsendet fin-

PELLERINS

/// GRÄDD- och ///
VÄXTMARGARIN

marknadens förnämsta fabriker.

A.-B. Pellerins Margarinfabriks

Avd.-kontor, Skeppsbron 4, Stockholm.
R. T. 24 95, 44 63. S. T. 26 88, 78 66.

nes väl knappast inom arbetare- och medelklassen, de ha ju ej råd till dylika extravaganser. Nej, bästa Ingeborg, så dålig är ej heller moralen, låt vara att det finnes mycken uselhet.

Harry Unell hade setat tyst. Då och då blåste han ut stora rökringar och följde dem uppmärksamt. Han talade sällan, höll sig mest för sig själv. Journalist till yrket vid den konservativa "Aftonposten". Kamraterna hade ibland historier om Harrys uteliv, men ingen trodde något på dessa, låt vara att hans ansikte såg ganska härjat ut, men lungsoten gjorde väl sitt till. Nu tog han till orda, sakta och lungt, som om ämnet ej intresserade honom.

— Ni ha rätt bägge två! Du Ingeborg är kvinna och kan ej se på annat sätt än du gör. Och Bernt är ju, som ni alla veta, en hygglig pojke, som naturligtvis vill skipa rättvisa i allt. Men hör nu min, min egen åsikt. Mannens behov av kvinnor utöver sin hustru är fullt naturligt, ty av naturen är mannen inrättad för polygami, det vill säga månggifte. Kvinnan däremot är företrädesvis monogamiskt utrustad. Häri ser jag den naturliga förklaringen på de i samhället existerande förhållandena. Nog är det obehagligt för er kvinnor många gånger, det erkänner jag. Men vad skall man göra åt saken, världen måste ha sin gång.

— Obehagligt, säger du! Nej, för oss kvinnor är det ett lidande att se sin make, sin älskade vara vad du så vetenskapligt kallar "polygamiskt" utrustad. Det mänskliga framåtskridandet har lagt många naturkrafter under sin lydnad. Skulle då icke mannen kunna försöka att endast hålla sig

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

till en kvinna. Jag vidhåller vad jag förut sade, men givetvis finnes ingen regel utan undantag, det måste jag ju medgiva. Du Bernt frågar, om det ej finnes många lyckliga hem i denna stad. Jo, alldeles säkert. Men har du räknat de hem, där den husliga lyckan är tillspillogiven tack vare mannens så kallade "naturliga" levnadssätt. Det stiftas lagar om skydd för ogifta mödrar, om bidrag till egna hem, ja man har till och med upphävt reglementeringen, men vad bätar allt detta, när lagstiftarna själva förstöra sitt eget hemliv genom att hålla hetärer och besöka de så kallade glädjeflickorna. Nej, i denna fråga måste det öppet sägas ifrån, kvinnorna måste väckas för att se verkligheten i vitögat.

Ingeborg Rune har talat sig varm. Hon säger då ifrån sitt hjärtas mening, och det högakta vi manliga kamrater henne för. Bernt skrapar oroligt med sin kaffekopp, han tyckes ha något särskilt på hjärtat.

— Du menar väl ej, att de ledande männen inom vårt parti skulle bära sig så uselt åt. Tänk på Lars Hanzéns varmhjärtade tal, när frågan om reglementeringens upphävande var före i andra kammaren, och vår riksdagsgrupps enhälliga instämmande. Hanzén det är en föregångsman.

— Nu slog du huvudet på spiken, bäste Bernt. Titta där till höger! Ser du vem som sitter där? Är det ej den "varmhjärtade" Lars Hanzén? Och känner du damen? Är det hans hustru?

— Signe Dyberg från Operett-teatern, svarar Borge modstulet och trummar nervöst på knät.

— Ja, det är ju, som de flesta veta, hans hustru nummer två, om man så får säga. Det berättas förresten, att han har en nummer tre. Är du nöjd nu, Bernt? Tala vid honom om saken, så skrattar han dig mitt i ansiktet och säger som han sade till redaktionssekreterare Björn: "Bara bagateller, det hör ju till pjäsen, kära bror." Sådana äro våra ledare och lagstiftare.

Unell och Björn nicka bekräftande. Så glider samtalet in på dagspolitiken, till det är tid att bryta upp.

Utkomna i entrén passeras vi av Hanzén och hans dam. Han vänder bort huvudet och frågar viskande:

— Vi åka väl hem till dig?

— Naturligtvis, lilla vännen.

En droskbil kör fram.

Dörren slår igen. Bilen rullar bort över den våta stenläggningen, i vars vattensamlingar strålkastarens ljusflod leker och blänker. Bilen svänger om hörnet vid Musikaliska Akademien. Vi taga också av neråt Nybroviken. Mina kamraters samtal förtonar, jag ser bara det stora svarta vattnet med lyktorerna spegla sig. Där nere på botten är det djup dy och avståndet från den höga kajen är så litet.

En mor sitter inne hos sina barn och syr.

Klockan visar redan på ett, men än får hon ej sova. Det är östens födelsedag i morgon och till dess måste den nya kolten vara färdig. O, vad min lilla gosse skall bli grann med blå sammetskolt och knypplad

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer — Högsta inlåningsränta

krage. Mina rara små hjärtegull. Hon reser sig och kysser dem, den ena efter den andra, Östen, Åke och Karin. Rosenkindade ligga de lyckligt leende i drömmens lyckorike.

Karin vaknar. Hon gnuggar sig i ögonen. — Vet mamma, jag drömde pappa kysste mig, så jag vaknade. Var är pappa?

— Sov du, barnet mitt! Pappa har så många sammanträden och möten...

Agitationscirkuläret

"Till den svenska arbetarekvinnan", som är införd i detta nummer, erhålles gratis, om rekvisition insändes till Morgonbris expedition, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

Prenumerera på
MORGONBRIS!
som är arbetarrörelsens
kvinnotidning, och således bör finnas i varje
arbetarhem.

Morgonbris redaktion:

Ruth Gustafson,

— Brännkyrkagatan 27 —

St. Tel. Söder 74 94. Stockholm.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrik. Adr.: Kassören Fru Ellen Cato, Solberga, *Huvudsta*.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Allm. Kvinnoklubb **sångkör.** Repetition torsdagar kl. 8 e. m. i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54, Snudbyberg 3.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Klubbkassörer, Obs.!

Kvartalsrapporten och avgiften till förbundet skola samtidigt insändas till kassören, adr.: Anna Svensson, Grindsgat. 10, 3 tr., Stockholm Sö.

Ingen höstrengöring

blir ordentlig
utan

Röda Björn

Verksammaste metallputsmedel — i pulver och flytande.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. å lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.